

Problematika dokumentace a prezentace
experimentálních hudebních nástrojů na
příkladu hudebních vynálezů Františka
Herolda (1889–1971)

Konference MCM I 2022

Prokop Szegény

Motivace příspěvku

Bakalářská práce: Hudební vynálezy Františka Herolda (1889–1971) v historickém kontextu

- Východisko: patenty, článek v ČSHS, nástroje uložené v ČMH
- První zpracování těchto materiálů

Analog versus Digital: sbírkový předmět jako experimentální nástroj kvalitativního výzkumu

2017–2018

Interní granty

Připravovaný projekt je odpovědí na mnohaleté mezinárodní volání specializované komunity po uvedení sbírkových předmětů Národního muzea – Českého muzea hudby, monofonního analogového modulárního syntezátoru s názvem Číslizvuk, prototypu kontroléru dk-1 a step sekvenceru pz-1 (vyrobena v roce 1977; předměty vedeny společně jako E_2793), do veřejného života.

Dále je odpovědí na poptávku po zasazení sbírkových předmětů do historického kontextu – popisu milieu a podmínek, ve kterém vznikaly (Výzkumný ústav rozhlasu a televize), a popisu jejich technické specifikace a funkčnosti.

Zároveň slouží jako experimentální stimulus pro výzkum rozumění analogovým a digitálním nástrojům v minulosti a současnosti, v sociálním prostředí konstruktérů, designérů, skladatelů a posluchačů elektronických hudebních nástrojů.

Struktura příspěvku

- Úvod
 - Cíl příspěvku
 - Východiska
 - Vybrané mýty o experimentálních hudebních nástrojích
- Dokumentace experimentálních hudebních nástrojů
 - Příklady dokumentace
 - Vznik vývojové řady
- Prezentace a muzejní edukace v oblasti experimentálních hudebních nástrojů
- Závěr

Cíl příspěvku

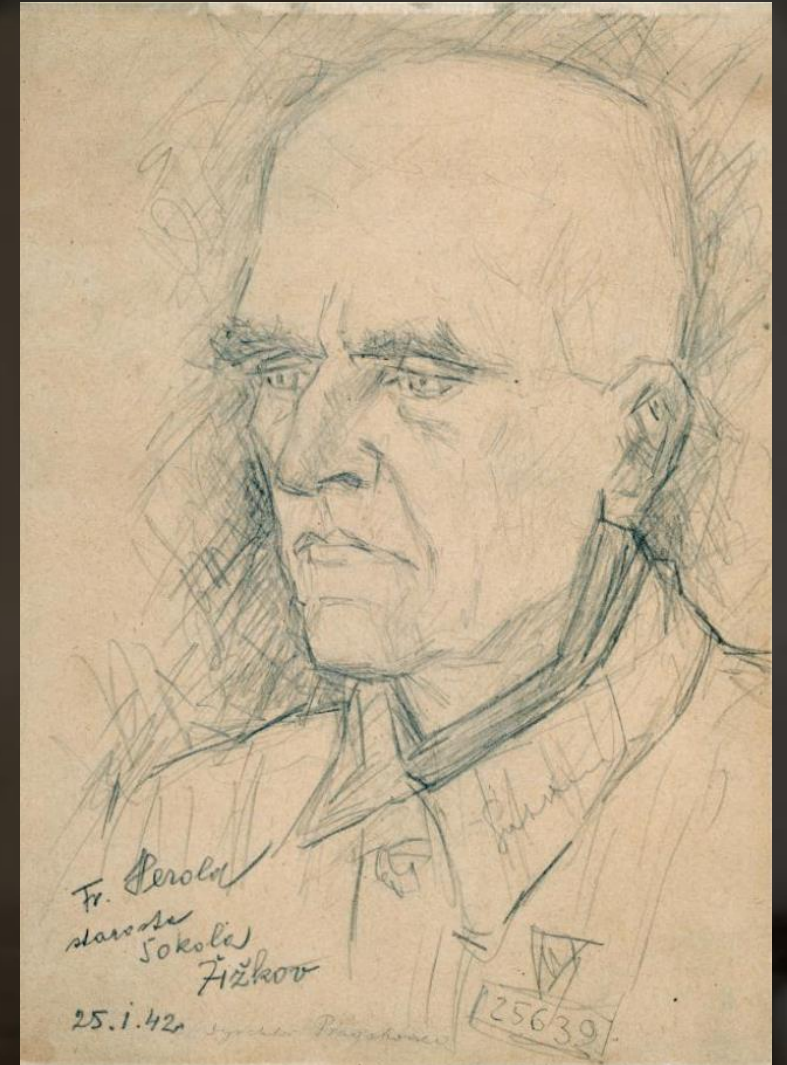
Na příkladu hudebních vynálezů Františka Herolda bilancovat potřeby v dokumentaci, evidenci a muzejní prezentaci experimentálních hudebních nástrojů a zároveň polemizovat s některými z nejčastějších mýtů o těchto typech nástrojů

Vybrané mýty o experimentálních hudebních nástrojích

- 1) Jedná se o náhlý tvůrčí impuls bez systematické přípravy a vývoje
- 2) Tyto nástroje vzdorují systematizovanému popisu
- 3) Spadají jen do 20. století

František Herold (1889–1971)

- Vysoký bankovní úředník, osobnost České obce Sokolské, výzkumník v nástrojářství a hudební teoretik
- 7 modelů klaviatur
- 4 akordeony s Heroldovou klaviaturou
- Koncertní křídlo August Förster s Heroldovou klaviaturou
- 3 patenty
- 4 studie v odborných periodikách

h	cis	dis	f	g	a	h	cis
ais	c	d	e	fis	gis	ais	c
h	cis	dis	f	g	a	h	cis
ais	c	d	e	fis	gis	ais	c

Dokumentace experimentálních
hudebních nástrojů na příkladu
vývoje Heroldovy klaviatury

E 1920

NAVNÍ:
F. HEROLD
PROVEDLV:
TOVÁRNÝ PÍRNA s.p.
JIRÁKOV v LUSTOPADU 1988

E 1609

1609 E

NAVRHL:
F. HEROLD
PROVEDL:
V. BERNAEK
V PRAZE 11. KVETNA 1922

1610E

NAVRHL:
F. HEROLD
PROVEDL:
V. BERNAEK
V PRAZE 11. KVETNA 1922

1610E

1610E

7604E
NAVÁŇL:
J. KREJČÍK
PROVEDL:
J. KROBÁT TRUHL. DELNÍK
V LITNI V SRPNU 1992

E 1604

E 1605

NAVY
F. H. H. H.
MADE IN U.S.A.

E 1605

E 1605

E 1607

E 1921

E 1920

NAVŘÍL:
F. HEROLD
PROVEDL:
V. BERNÁSEK ODB. ÚČ.
PRAŽE 11. LEDEN 1946

E 1608

1608 E

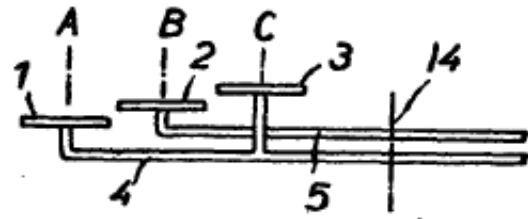

NAVRIHL:
F. HEROLO
PROVEDLY:
TOVÁRNÝ PIANNA O. P.
JIRHOV v LISTOPADU 1958

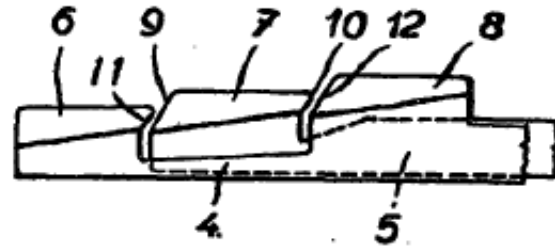
E 1606

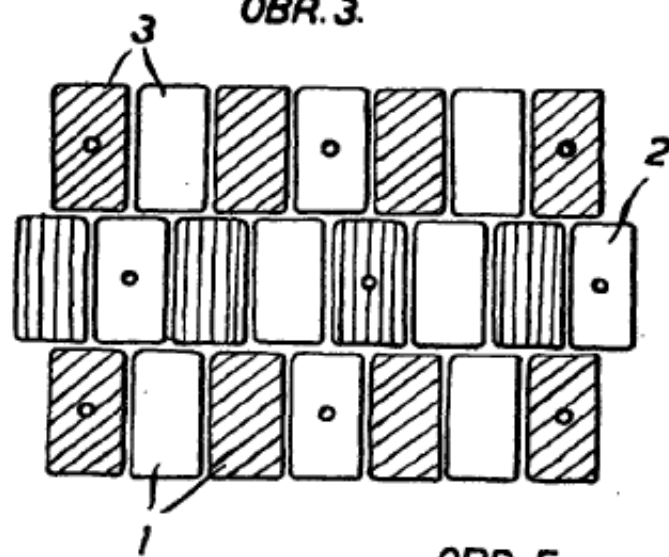
OBR.1.

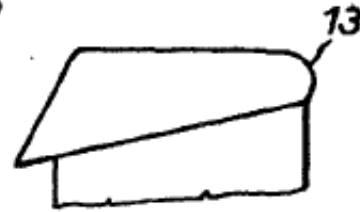
OBR.2.

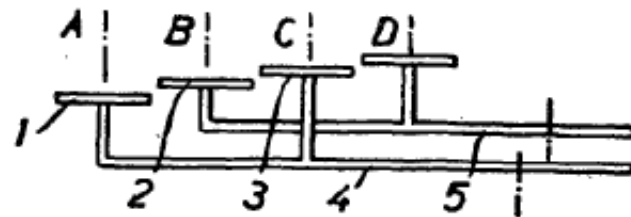
OBR.3.

OBR.4.

OBR.5.

E 1923

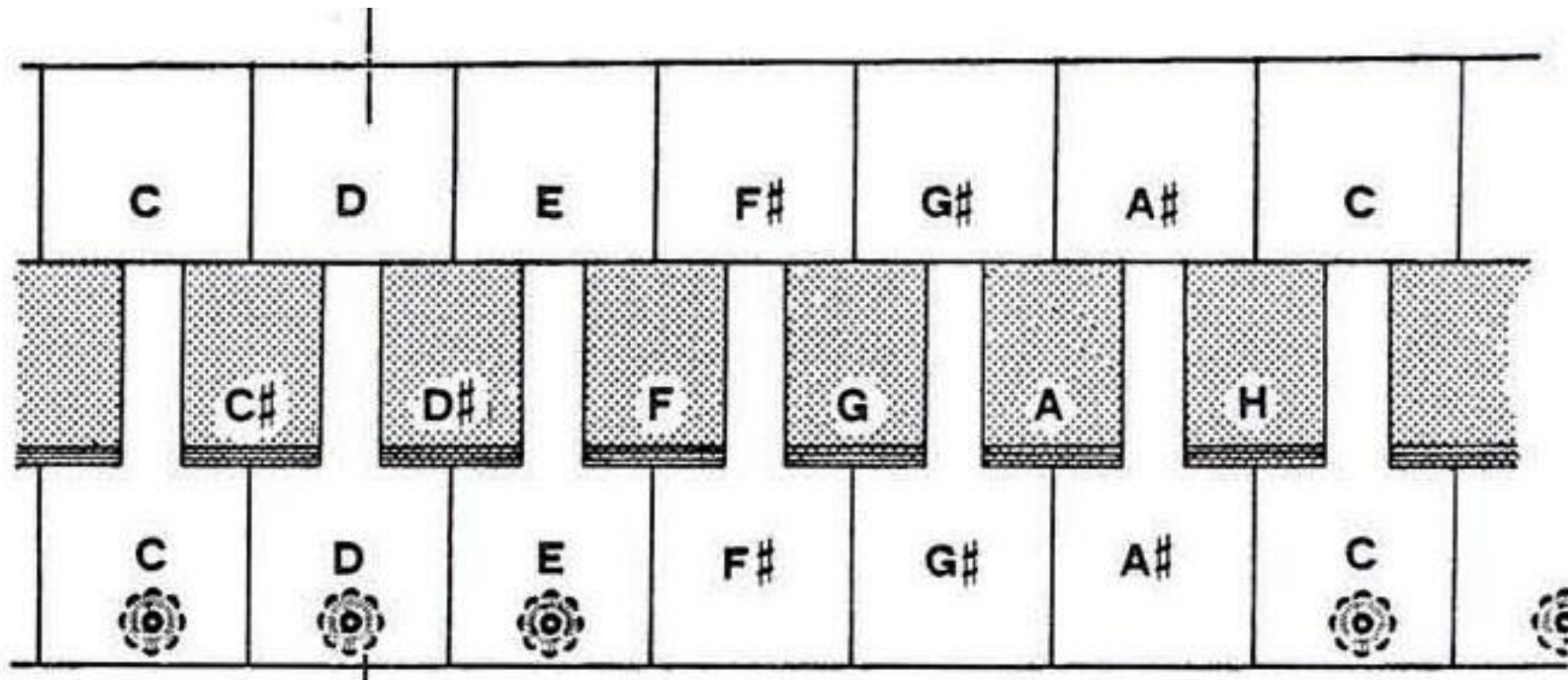
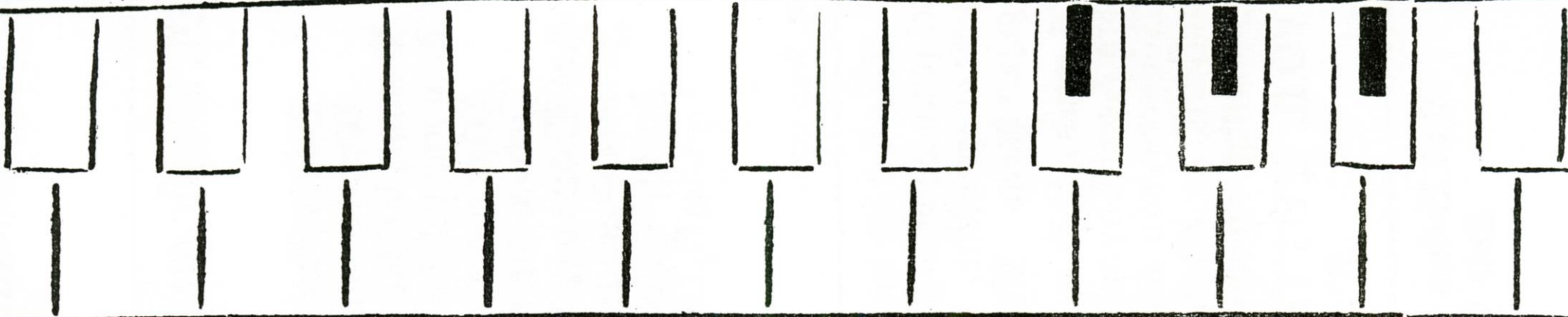

Fig. III. e f fl g gl a b h c cl d dl e f fl g gl a b h c &c.

Fig. I.

Becher Brothers
New York

CHROMITONE

CT-312

Power

Volume

TEMPO

CHROMITONE VOICES

CHROMITONE TOUCH SETTINGS

Play/Stop

Back

M1 M2 M3 M4

Play/Stop

Tempo

Style

Wave

Summ. DSP

None

Keyboard with white keys and red and blue accents.

Vývojová řada

- Historický vývoj od 17. století až do současnosti
- Chronologická a vývojová návaznost
- Vytvoření optimálního tvaru klaviatury a co největší ergonomičnosti jejího ovládání

Polemika s jednotlivými mýty

- 1) Jedná se o náhlý tvůrčí impuls bez systematické přípravy a vývoje.
 - Vývoj nástrojů probíhal řadu let a navazuje na několikasetletou tradici.
- 2) Tyto nástroje vzdorují systematizovanému popisu.
 - Existují další nástroje podobného směru jak před Heroldem, tak po něm.
- 3) Spadají jen do 20. století.
 - Vývoj symetrických klaviatur probíhá od 17. století
 - Denis d'Or, šedifon, sirenofon, kartofon

Navrhovaná opatření dokumentace

- Úprava organologického popisu včetně vhodných odborných termínů „izomorfní/chromatická klaviatura“
- Zařazení do odborné systematiky, vytvoření specifických kategorií
- Rešerše dalších zdrojů dobového zachycení nástrojů – patenty, dobový tisk
- Dokumentace technologie a její zařazení Vnímat vývojové návaznosti v rámci vývojového schématu – pracovní či dílčí systematiky těchto nástrojů včetně ikonografie a fotografické dokumentace

Prezentace a muzejní edukace v oblasti experimentálních hudebních nástrojů

Pro expozici je potřeba

- Uvedení kontextu (ostatní nástroje dané vývojové linie či jejich fotografická reprezentace)
- Uvedení spojitosti s abstraktními rovinami, kterých se týkají
 - Uspořádání tónového systému (izomorfie)
 - Ladění (Hábovy mikrointervalové nástroje)
 - Změna konceptu (Pešánkův klavír)

Expozice ČMH „Člověk – nástroj – hudba“

Závěr

Zachované hudební nástroje Františka Herolda ukazují vývoj experimentálních hudebních nástrojů na konkrétním příkladu se všemi problémy a specifiky pro dokumentaci v paměťové instituci.

Na základě polemiky s nejčastějšími mýty o experimentálních hudebních nástrojích jsem dospěl k závěru, že standardizované postupy muzejní dokumentace, evidence a prezentace hudebních nástrojů je třeba přizpůsobit vývojovým hybatelům inovací v oblasti hudebního instrumentáře. Těmito hybateli jsou technologie či různé abstraktní principy.